

Sygn. akt V Ua 28/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Marczyńska

Sędziowie: SSO Agnieszka Leżańska, SSO Beata Łapińska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2019 r. w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku D. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 czerwca 2019 r. sygn. akt IV U 120/19

oddala apelację.

SSO Agnieszka Leżańska SSO Magdalena Marczyńska SSO Beata Łapińska

Sygn. akt V Ua 28/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 marca 2019 roku, Oddział rentowy odmówił D. A. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 01.01.2019 r. do dnia 22.01.2019 r. oraz zobowiązał wnioskodawcę do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za w/w okres w kwocie 1.148,71 zł. (należność główna 1.139,16 zł.+ odsetki 9,55zł.).

Od powyższej decyzji odwołanie wniósł D. A. podnosząc, że w dniu złożenia do ZUS zwolnienia lekarskiego na okres od dnia 11 grudnia 2018 roku do dnia 22 stycznia 2019 roku nie spełniał jeszcze warunków do uzyskania emerytury, albowiem nie ukończył 65 lat, zaś wniosek o prawo do emerytury złożył do organu rentowego dopiero w dniu 15 stycznia 2019 roku. ZUS przyznał mu prawo do emerytury dopiero decyzją z dnia (...) roku, poczynając od dnia (...) roku.

ZUS nie uznał odwołania i wniósł o jego oddalenie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 12 czerwca 2019 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt IVU 120/19, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję ZUS w ten sposób, że przyznał D. A. prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 1 stycznia 2019 roku do dnia 22 stycznia 2019 roku oraz zwolnił od obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego za powyższy okres.

Podstawę powyższego orzeczenia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

D. A. urodził się w dniu (...)Przebywał na zwolnieniu lekarskim i miał wypłacony zasiłek chorobowy za okres do dnia 22.1.2019r. Skarżący był zatrudniony na 2 etatach, jeden został rozwiązany w dniu 30.XI.18r., a drugi w dniu 25.11.19r. ZUS po rozpoznaniu wniosku D. A. przyznał mu prawo do emerytury od dnia (...), jednak wypłata jej została zawieszona, z uwagi na kontynuowanie zatrudniania.

Sąd Rejonowy uznał, iż stan faktyczny jest niesporny, dokumentacja organu rentowego potwierdza wyjaśnienia wnioskodawcy, co do jego okresów zatrudnienia, daty nabycia prawa do emerytury i zawieszenia wypłaty emerytury do daty rozwiązania stosunku pracy. Sąd więc uznał, iż w sprawie zachodzi więc sytuacja, gdy D. A. nie miał wypłacanej emerytury, gdyż nie rozwiązał stosunku pracy. Organ rentowy odmówił więc skarżącemu mu prawa do zasiłku chorobowego i nie wypłacał emerytury. Taka zaś sytuacja jest nie do przyjęcia.

Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy zasiłkowej zasiłek chorobowy nie przysługuje osobie, która ma ustalone prawo do emerytury, jednak nie przysługuje on za okres niezdolności do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia. A w styczniu 2019r. wnioskodawca pozostawał w stosunku pracy, miał więc tytuł ubezpieczenia. Nadto należy przyjąć, że emerytura wyklucza prawo do zasiłku chorobowego, jeśli jest świadczeniem nie tylko przyznanym, ale i realizowanym, musi być wypłacana.

Dlatego należało przyjąć, że nie zachodzą przesłanki dla zastosowania w sprawie art. 13 ust.1 ustawy zasiłkowej.

W związku z tym, Sąd Rejonowy uznał, iż wnioskodawca ma prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 1.I.19r. do 22.1.19r., a to z kolei wyklucza obowiązek zwrotu tego zasiłku, nie jest on bowiem świadczeniem nienależnym.

Dlatego Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał D. A. prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 1 do dnia 22 stycznia 2019r. i zwolnił go z obowiązku zwrotu zasiłku za ten okres.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją w całości organ rentowy, zarzucając orzeczeniu naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 13 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. 2019. 645 j.t.) poprzez przyznanie wnioskodawcy D. A. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 1 stycznia 2019 roku do dnia 22 stycznia 2019 roku podczas, gdy ubezpieczony nie ma prawa do tego zasiłku. Wskazując na powyższe organ rentowy wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego wnioskodawca wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy dodatkowo poczynił następujące ustalenia faktyczne:

D. A. w złożonym w dniu 15 stycznia 2019 roku wniosku o przyznanie prawa do emerytury wskazał, iż pobiera zasiłek chorobowy oraz pozostaje w stosunku pracy do dnia 25 lutego 2019 roku (dowód: wniosek o emeryturę k-1-3 akt ZUS). Skarżący odebrał decyzję z dnia 5 lutego 2019 roku o przyznaniu mu emerytury w dniu 21 stycznia 2019 roku (dowód: decyzja ZUS z dnia 05.02.2019 roku i adnotacja skarżącego na niej k-8 akt ZUS).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest niezasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Przedstawione przez Sąd I instancji w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku ustalenia faktyczne są prawidłowe i znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym sprawy, dlatego też Sąd Okręgowy w pełni je akceptuje i przyjmuje za własne, widząc potrzebę ich uzupełnienia w minimalnym zakresie. Zauważyć w tym miejscu należy, iż organ rentowy nie kwestionuje w apelacji poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych w sprawie,

nie podnosi też żadnych zarzutów natury procesowej, co skutkuje, uznaniem, iż akceptuje on dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne oraz przeprowadzoną ocenę dowodów. Podkreślić przy tym trzeba, że Sąd II instancji, w granicach zaskarżenia, bierze pod uwagę z urzędu jedynie nieważność postępowania oraz wszelkie naruszenia prawa materialnego, Sąd ten jest jednak związany zarzutami prawa procesowego, nie jest więc zobowiązany rozważać i omawiać wszelkich uchybień Sądu I instancji, nawet jeżeli mogłyby one mieć wpływ na rozstrzygnięcie (por. wyroki Sądu Najwyższego, np. z: 2 lipca 2008 r., II PK 7/08, OSNP rok 2009, nr 21-22, poz. 283, 14 stycznia 2009 r., IV CSK 350/08, 5 listopada 2009 r., I CSK 108/09, 18 czerwca 2010 r., V CSK 448/09, 4 września 2014 r., II CSK 646/13).

Odnosząc się do zarzutu skarżącego naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 13 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. 2019. 645 j.t.), poprzez przyznanie wnioskodawcy D. A. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 1 stycznia 2019 roku do dnia 22 stycznia 2019 roku podczas, gdy ubezpieczony nie ma prawa do tego zasiłku, stwierdzić należy, iż jest on niezasadny.

Zgodnie z art. 13. ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U z 2016r Nr 372) zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy:

- 1) ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 2) kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby;
- 3) nie nabyła prawa do zasiłku w czasie ubezpieczenia, w przypadkach określonych w art. 4 ust. 1;
- 4) jest uprawniona do zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego;
- 5) podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W świetle niespornych ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy nie budzi wątpliwości w sprawie, iż D. A. w dniu złożenia do ZUS zwolnienia lekarskiego na okres od dnia 11 grudnia 2018 roku do dnia 22 stycznia 2019 roku nie spełniał jeszcze warunków do uzyskania emerytury, albowiem 65 lat ukończył dopiero w dniu (...), a nadto wnioski o prawo do emerytury złożył do ZUS dopiero w dniu 15 stycznia 2019 roku. Organ rentowy przyznał mu prawo do emerytury decyzją z dnia 5 lutego 2019 roku, poczynając od dnia 1 stycznia 2019 roku, przy czym decyzja ta została doręczona skarżącemu dopiero w dniu 21 stycznia 2019 roku. Tak więc de facto w dacie przyznania zasiłku chorobowego skarżący nie miał jeszcze ustalonego prawa do emerytury. W tym miejscu przypomnieć należy przepis art. 100 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1118) o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, z zastrzeżeniem ust. 2, który stanowi, że jeżeli ubezpieczony pobiera zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wypłacane na podstawie przepisów Kodeksu pracy, prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty szkoleniowej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku, świadczenia lub wynagrodzenia. Oznacza to, że prawo skarżącego do emerytury powstało dopiero po okresie pobierania zasiłku chorobowego, a nie od 1 stycznia 2019 roku. Powyższe stanowisko znajduje także uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 7 kwietnia 2011 r., wydanym w sprawie sygn. I UK 352/10, wskazał, że jednoznacznie z przepisu art. 100 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) wynika, że jeżeli w dniu spełnienia wszystkich warunków do przyznania emerytury lub renty osoba uprawniona pobiera zasiłek chorobowy lub inne świadczenie za czas niezdolności do pracy, to ustalone prawo do

emerytury lub renty z FUS powstaje i może być realizowane dopiero z dniem zaprzestania pobierania świadczeń krótkoterminowych (art. 100 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 2010 r., I UK 16/10, w którym wskazał, że w razie złożenia wniosku rentowego w danym miesiącu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysądza się i wypłaca od dnia złożonego wniosku tylko wtedy, gdyby ustalono, że w tym konkretnym dniu zostały spełnione warunki wymagane do przyznania dochodzonego prawa, a ubezpieczony nie korzysta z żadnego z innych świadczeń za czas niezdolności do pracy. W innym razie prawo do renty przysługuje od początku miesiąca, w którym złożony był wniosek rentowy. Natomiast, jeżeli w dniu spełnienia wszystkich warunków do przyznania emerytury lub renty osoba uprawniona pobiera zasiłek chorobowy lub inne świadczenie za czas niezdolności do pracy, **to ustalone prawo do emerytury** lub renty powstaje i może być realizowane z dniem zaprzestania pobierania świadczeń krótkoterminowych (legalis). Także w wyroku z dnia 6 grudnia 2016 r., II UK 435/15. Sąd Najwyższy wskazał, iż wprawdzie prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do jego nabycia (art. 100 ust. 1 u.e.r.f.u.s.), to jeżeli ubezpieczony pobiera zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wypłacane na podstawie Kodeksu pracy, prawo do renty powstaje z dniem zaprzestania pobierania tych świadczeń (ust. 2 tego przepisu). Art. 100 ust. 2 wyraźnie modyfikuje zasadę sformułowaną w art. 100 ust. 1 u.e.r.f.u.s., co oznacza, że pobieranie świadczeń wymienionych w ust. 2 de facto zmienia czas powstania prawa do świadczeń - zostaje on przesunięty. Z art. 100 ust. 2 u.e.r.f.u.s. jednoznacznie wynika, że prawo do świadczenia rentowego nabywa się dopiero po ustaniu pobierania wskazanych tam świadczeń. A zatem, jeżeli w dniu spełnienia wszystkich warunków do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy osoba uprawniona pobiera zasiłek chorobowy lub inne świadczenie za czas niezdolności do pracy, **to ustalone prawo do emerytury** lub renty powstaje i może być realizowane z dniem zaprzestania pobierania świadczeń krótkoterminowych.

Dlatego też, Sąd Okręgowy uznał, iż rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe.

Nawet jednak uznając, iż skarżącemu nie przysługiwałoby prawo do zasiłku chorobowego w spornym okresie to stwierdzić należy, iż organ rentowy nie udowodnił, aby wypłacone ubezpieczonemu zasiłki chorobowe były świadczeniami nienależnie pobranymi przez skarżącego w rozumieniu art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą systemową. Zgodnie z tym przepisem osoba, które pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest zobowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się przy tym:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do nich albo wstrzymanie ich wypłaty w całości bądź części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do nich, jak również
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę je pobierającą.

Przepis powyższy różnicuje zatem świadczenie nienależne, od nienależnie pobranego. Mianowicie, w przepisach prawa ubezpieczeniowego "świadczenie nienależnie pobrane" to nie tylko "świadczenie nienależne" (obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej), ale także "nienależnie pobrane", a więc pobrane przez osobę, której można przypisać określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania) (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 lutego 2014 r., III AUa 289/13, LEX). Przyjmuje się, że obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się nie należy. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie przedstawionych nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w wypadkach innego świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego. Wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2001 r., II UKN 338/00, OSNP 2003 Nr 3, poz. 71, LEX; z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 301). W treści obowiązujących przepisów wyraźnie został bowiem wyeksponowany czynnik świadomości pobrania świadczenia nienależnego, przy

czym o jej istnieniu przesądza dokonanie pouczenia o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty. Pouczenie powinno wyraźnie, konkretnie i wyczerpująco wskazywać okoliczności mające wpływ na pobieranie świadczeń oraz jasno wskazywać okoliczności powodujące pobranie nienależnego świadczenia w sposób zrozumiały dla osoby, do której jest skierowane (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 301, z dnia 17 lutego 2005 r., II UK 440/03, OSNP 2005 Nr 18, poz. 291). Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że świadczenie to było przez wnioskodawcę pobrane nienależnie. Wnioskodawca nabył prawo do zasiłku chorobowego na okres od dnia 1 stycznia 2019 roku do dnia 22 stycznia 2019 roku na podstawie prawomocnej decyzji organu rentowego w okresie, w którym nie przysługiwało mu jeszcze prawo do żadnego, innego świadczenia z ubezpieczeń społecznych. Wszak z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych wnioskodawcy wynika, że wnioskodawca z wystąpił z wnioskiem o emeryturę dopiero w dniu 15 stycznia 2019 r. Wniosek ten złożył więc w ostatnim tygodniu przysługującego mu prawa do zasiłku chorobowego. Jednocześnie zaś we wniosku wyraźnie wskazał, że przysługuje mu prawo do tegoż zasiłku, poprzez zakreślenie stosownej rubryki i uczynienie obok niej adnotacji. ZUS przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury poczynając od dnia 1 stycznia 2019 roku, ale decyzją z dnia 5 lutego 2019 roku, która została mu doręczona dopiero w dniu 21 lutego 2019 roku. Oznacza to, że wnioskodawca w okresie pobierania zasiłku chorobowego nie miał świadomości, że mu się on nie należy. Wręcz przeciwnie, nabył do niego prawo na podstawie prawomocnej decyzji, a w okresie pobierania świadczenia nie miał jeszcze uprawnienia do emerytury, o którym powziął wiadomość dopiero w dniu 21 stycznia 2019 roku. Apelujący nie udowodnił więc złej woli skarżącego, czy też jego świadomości o braku prawa do pobranego zasiłku chorobowego.

Dlatego też, Sąd Okręgowy uznał, iż rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.